

एतदर्थ मराठी-हिंदी परीक्षाआणि प्रशिक्षण
मंडळ, भाषा संचालनालय,महाराष्ट्र राज्य
द्वारा घेण्यात येणा-या अहिंदी भाषिक
राजपत्रित अधिकारी व अराजपत्रित
कर्मचा-यांसाठी हिंदी भाषा परीक्षा.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक :- मभाप-हिंभाप-२००८/९/(प्र.क्र.१/०८)/२०-ब (२)

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

दिनांक :-१/२/२००८.

वाचा :- १. शासन निर्णय,राजकीय व सेवा विभाग, क्रमांक २५४१-३४,

दि. १ सप्टेंबर, १९५१.

२. शासन निर्णय,राजकीय सेवा विभाग, क्रमांक- ईएक्सआर-११५३/
दि.२८/४/१९५४.

३. शासन निर्णय,राजकीय व सेवा विभाग, क्रमांक-ईएक्सआर-११५३
दि.२५/११/१९५४.

४. शासन निर्णय,सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक-ईएक्सएम-१६६१-जे,
दि.२५/१०/१९६१.

५. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक ईएक्सएम-१६६३-जे
दि.१४/५/१९६३

६. शासन परिपत्रक,सामान्य प्रशासनविभाग,क्रमांक-ईएक्सएम-१६६४-म,
दि. ७ जून १९६६.

७.शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक -हिंभाप-१६६६ न,
दि. १ ऑक्टोबर १९६६.

८.शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक -ईएक्सएम-१६६३ न,
दि. १८ नोव्हेंबर १९६६.

९. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक -हिंभाप-३५६६ न,
दि. १९ डिसेंबर १९६६.

१०.शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक -हिंभाप-१९७६-२८,
दि. १० जून १९७६.

प्रस्तावना:- संदर्भाधीन शासन निर्णयानुसार राजपत्रित अधिका-यांसाठी व
अराजपत्रित कर्मचा-यांसाठी मराठी / हिंदी भाषा परीक्षा नियमावली व अभ्यासक्रम
अंमलात होता. तसेच वरील शासन निर्णय क्रमांक ५ व ६ नुसार मराठी आणि हिंदी
भाषा परीक्षांसाठी आतापर्यंत महाराष्ट्र माध्यमिक शालांत परीक्षा मंडळाने अमराठी

आणि अहिंदी भाषिकांकरीता इयत्ता नववी व दहावीसाठी वेळोवेळी जी पाठ्यपुस्तके विहित केलेली होती, तीच पाठ्यपुस्तके "एतदर्थ मराठी / हिंदी परीक्षा आणि प्रशिक्षण मंडळाने" विहित केली होती. राजपत्रित अधिकारी आणि अराजपत्रित कर्मचारी यांना त्यांच्या दैनंदिन कामकाजात उपयुक्त ठरेल आणि शासनाच्या त्यांच्या कडून असलेल्या अपेक्षांची पूर्तता होण्यास सहायभूत ठरेल असा अभ्यासक्रम अंमलात आणावा आणि त्यासाठी एतदर्थ मंडळाने स्वतःची पाठ्यपुस्तके तयार करावीत, हा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय:-महाराष्ट्र शासनाच्या सेवेतील राजपत्रित व अराजपत्रित अधिकारी/ कर्मचा-यांपैकी अमराठी व अहिंदी भाषिकांकरीता आयोजित करावयाच्या मराठी / हिंदी भाषा परीक्षांसाठी एतदर्थ मंडळाला स्वतःची पाठ्यपुस्तके तयार करण्यासाठी कांही कालावधी लागेल, हे लक्षात घेऊन एतदर्थ मंडळाची स्वतःची पाठ्यपुस्तके तयार होऊन आणि छापून होईपर्यंत महाराष्ट्र माध्यमिक शालांत परीक्षा मंडळाने मराठी आणि हिंदी भाषेकरीता इयत्ता नववी आणि दहावीसाठी जी पाठ्यपुस्तके विहित केलेली आहेत, तीच पाठ्यपुस्तके विहित करावीत असा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

हिंदी भाषा परीक्षेचा अभ्यासक्रम.

उच्च श्रेणी परीक्षा

उच्चश्रेणी परीक्षांना बसणा-या शासकीय कर्मचा-यासाठी दोन लेखी प्रश्नपत्रिका आणि तोंडी परीक्षा असेल, त्यांचा अभ्यासक्रम खालीलप्रमाणे असेल :-

- (अ) महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने इयत्ता दहावीसाठी विहित केलेले हिंदी पाठ्यपुस्तक " हिंदी कुमारभारती (प्रथम भाषा)":(गद्य - सुक्ष्म पठन पाठ क्रमांक १, ३, ७, १०, व ११ पुरक पठन १ व ४; पद्य - कविता क्रमांक २, ३, ४ व ६)
- (ब) कार्यरूप व्याकरण.

निम्न श्रेणी परीक्षा

- (अ) महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने इयत्ता दहावीसाठी विहित केलेले हिंदी पाठ्यपुस्तक " हिंदी लोक भारती (द्वितीय भाषा)":(गद्य - सुक्ष्म पठन - पाठ क्रमांक:१, ३, ४, ७, व ९ पुरक पठन - २ व ४; पद्य - कविता क्रमांक: ३,४,६,व ९)
- (ब) कार्यरूप व्याकरण.

हिंदी भाषा परीक्षेसाठी पाठ्यक्रम

उच्च श्रेणी परीक्षा

- प्रश्नपत्रिका क्र. एक :-१. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने इयत्ता दहावीसाठी विहित केलेले हिंदी पाठ्यपुस्तक "हिंदी कुमारभारती (प्रथम भाषा)"गुण ७०
२. कार्यरूप व्याकरण. गुण ३०

- प्रश्नपत्रिका क्र.दोन :-१. दिलेल्या विषयावर निबंध लेखन किंवा कहानी लेखन गुण २०
२. हिंदीतून मराठीत किंवा इंग्रजीत अनुवाद आणि मराठी किंवा इंग्रजीतून हिंदीत अनुवाद. (प्रत्येकी १५ गुण) एकूण - गुण ३०
- ३.(अ) कार्यालयीन पत्रलेखन किंवा टिपणी लेखन (गुण १५)
- (ब) शासकीय वाक्यप्रयोग व पदनामे (गुण १५)
- (क) दिलेल्या उता-याचे आकलन आणि सार लेखन (गुण २०) एकूण-गुण ५०

निम्न श्रेणी परीक्षा

- प्रश्नपत्रिका क्र. एक:-१. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने इयत्ता दहावीसाठी विहित केलेले हिंदी पाठ्यपुस्तक"हिंदी लोकभारती (द्वितीय भाषा) गुण ७०
२. कार्यरूप व्याकरण गुण ३०

- प्रश्नपत्रिका क्र.दोन:-१. दिलेल्या विषयावर निबंध लेखन किंवा कहानी लेखन गुण २०
२. हिंदीतून मराठीत किंवा इंग्रजीत अनुवाद आणि मराठी किंवा इंग्रजीतून हिंदीत अनुवाद. (प्रत्येकी १५ गुण) एकूण गुण ३०

- ३.(अ) कार्यालयीन पत्रलेखन किंवा टिपणी लेखन. (गुण १५)
- (ब) शासकीय वाक्यप्रयोग व पदनामे (गुण १५)

(क) दिलेल्या उता-याचे आकलन आणि सार लेखन

(गुण २०) एकूण गुण ५०

दुस-या प्रश्न पत्रिकेसाठी प्रशासनिक लेखन, प्रशासन वाक्प्रयोग व पदनाम कोश ही पुस्तके संदर्भग्रंथ म्हणून विहित करण्यात येत आहेत.

तोंडी परीक्षा

निम्नस्तर व उच्चस्तर या दोन्ही परीक्षांना ५० गुणांची तोंडी परीक्षा देखील असेल, लेखी परीक्षा चालू असतानाच तोंडी परीक्षा घेण्यात यावी आणि लेखी परीक्षेसाठी १५ मिनिटे अधिक वेळ देण्यात यावा. या परीक्षेचे स्वरूप पुढील प्रमाणे असावे :-

(१) सर्वसाधारण कार्यालयीन विषयावर प्रश्न	:	१० गुण
(२) विहित पाठ्यपुस्तकावर प्रश्न	:	१० गुण
(३) दिलेल्या विषयावर वक्तृत्व (दोन मिनिटे)	:	१५ गुण
(४) संभाषण	:	१५ गुण

उच्चस्तर परीक्षेच्या पहिल्या प्रश्नपत्रिकेला तोंडी परीक्षेचा १५ मिनिटांचा वेळ धरून २ तास ४५ मिनिटे वेळ ठेवण्यात यावा. दुस-या प्रश्नपत्रिकेला २ तास ३० मिनिटे वेळ ठेवण्यात यावा. त्याप्रमाणे निम्नस्तर परीक्षेच्या पहिल्या प्रश्नपत्रिकेला २ तास ३० मिनिटे व दुस-या प्रश्नपत्रिकेला तोंडी परीक्षेच्या १५ मिनिटांचा वेळ धरून २ तास ४५ मिनिटे वेळ ठेवण्यात यावा.

उत्तीर्ण होण्यासाठी व सूट मिळण्यासाठी लागणारे गुण

उत्तीर्ण होण्यासाठी एकूण ५०% व सूट मिळण्यासाठी ६० % गुण मिळविणे आवश्यक आहे. लेखी परीक्षेत प्रत्येक उत्तरपत्रिकेत आणि तोंडी परीक्षेत ५०% गुण मिळविणे आवश्यक आहे. लेखी परीक्षेच्या प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेस उपस्थित राहणे आवश्यक आहे.

४. हा बदल जानेवारी २००८ पासून पुढील परीक्षांना लागू राहील.

५. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००८०२०११८१२५७००१ आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने.

सही/-

(स्मि.द मंत्री)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

राज्यपाल यांचे सचिव,
मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक,
प्रबंधक, मुळ न्याय शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई.(पत्राने)
प्रबंधक, अपील शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई.(पत्राने)
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई(पत्राने)
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
महालेखापाल, महाराष्ट्र -१, मुंबई.
महालेखापाल, महाराष्ट्र -२, नागपूर.
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

२. सर्व मंत्रालयीन विभागाना विनंती करण्यात येते की, सदर आदेश त्यांनी आपापल्या अधिपत्याखालील विभाग प्रमुख तसेच कार्यालय प्रमुखांच्या निदर्शनास आणावे.

प्रत-निवडनस्ती / संग्रहासाठी.